

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

21. července 2005 *

Ve věci C-207/04,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Commissione tributaria provinciale di Novara (Itálie) ze dne 26. dubna 2004, došlým Soudnímu dvoru dne 10. května 2004, v řízení

Paolo Vergani

proti

Agenzia delle Entrate, Ufficio di Arona,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, N. Colneric (zpravodaj), K. Schiemann, E. Juhász a E. Levits, soudci,

* Jednací jazyk: italština.

generální advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. dubna 2005,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za P. Verganiho S. Monguzzim a P. Fasanoem, avvocati,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s G. De Bellisem, avvocato dello Stato,
- za Komisi Evropských společenství A. Aresuem a N. Yerrell, jako zmocněnci,

po vypočtení stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 12. května 2005,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 141 ES a směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro

muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky (Úř. věst. L 39, s. 40; Zvl. vyd. 05/01, s. 137).

- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi P. Verganim a Agenzia delle Entrate, Ufficio di Arona (dále jen „daňová správa“) ve věci zdanění odstupného při dobrovolném odchodu ze zaměstnání stanoveného v závislosti na věku pracovníka.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Článek 141 odst. 1 a 2 ES stanoví:

„1. Každý členský stát zajistí uplatnění zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.

2. ‚Odměnou‘ ve smyslu tohoto článku se rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat a veškeré ostatní odměny, jež zaměstnavatel přímo nebo nepřímo, v hotovosti nebo v naturáliích vyplácí zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním.

[...]“

- 4 Z článku 1 odst. 1 směrnice 76/207 vyplývá, že jejím účelem je zavést v členských státech zásadu rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání včetně postupu v zaměstnání a k odbornému vzdělávání a pokud jde o pracovní podmínky a, za podmínek uvedených v odstavci 2 téhož článku, o sociální zabezpečení.

- 5 Podle čl. 2 odst. 1 této směrnice:

„Zásadou rovného zacházení ve smyslu následujících ustanovení se rozumí vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo s ohledem zejména na manželský nebo rodinný stav.“

- 6 Článek 5 téže směrnice stanoví:

„1. Uplatňování zásady rovného zacházení, pokud jde o pracovní podmínky, včetně podmínek upravujících propouštění, znamená, že mužům i ženám jsou zaručeny stejné podmínky bez diskriminace na základě pohlaví.

2. K tomuto účelu přijmou členské státy nezbytná opatření k zajištění toho, aby:

- a) byly zrušeny všechny právní a správní předpisy, které odporují zásadě rovného zacházení;

[...]“

- 7 Podle čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení (Úř. věst. 1979, L 6, s. 24; Zvl. vyd. 05/01, s. 215):

„Tato směrnice se vztahuje na:

a) právní úpravu zajišťující ochranu pro případ:

- nemoci,
- invalidity,
- stáří,
- pracovních úrazů a nemocí z povolání,
- nezaměstnanosti;

b) opatření o sociální pomoci, pokud jsou určena k doplnění nebo nahrazení úpravy uvedené v písmenu a).“

- 8 Článek 4 odst. 1 této směrnice stanoví, že zásada rovného zacházení znamená vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo, zejména s ohledem na manželský nebo rodinný stav.
- 9 Článek 7 odst. 1 písm. a) téže směrnice stanoví, že tato směrnice se nedotýká práva členských států vyloučit z její oblasti působnosti stanovení důchodového věku pro účely poskytování starobních důchodů a důsledků, které z toho mohou vyplývat pro jiné dávky.

Vnitrostátní právní úprava

- 10 Italská ustanovení týkající se věkového omezení pro nárok na důchod jsou vyjádřena v článku 9 zákona č. 218 ze dne 4. dubna 1952 o reformě důchodů z povinného pojištění pro případ invalidity, stáří a úmrtí živitele (běžný doplněk ke GURI č. 89 ze dne 15. dubna 1952). V souladu s tímto ustanovením mají pracovníci, kteří dosáhli věku 60 let a pracovnice, které dosáhly věku 55 let nárok na důchod, v obou případech za podmínky, že platili příspěvky po požadovanou dobu a v požadované výši.
- 11 Zvláštní ustanovení jsou stanovena pro zaměstnance podniků, které Comitato interministeriale per il coordinamento della politica industriale (meziministerský výbor pro koordinaci průmyslové politiky) prohlásil za podniky nacházející se v krizi. Zákon č. 155 ze dne 23. dubna 1981 (běžný doplněk ke GURI č. 114, ze dne 27. dubna 1981) přiznává těmto zaměstnancům právo na odchod do předčasného důchodu ve věku 55 let, jedná-li se o muže, a 50 let, jedná-li se o ženy.

- 12 Článek 17 odst. 4a nařízení prezidenta republiky č. 917 ze dne 22. prosince 1986 (běžný doplněk ke GURI č. 302 ze dne 31. prosince 1986) ve znění legislativního nařízení č. 314 ze dne 2. září 1997 (běžný doplněk ke GURI č. 219 ze dne 19. září 1997, dále jen „nařízení prezidenta republiky č. 917/86“) stanoví:

„Pro částky vyplacené v souvislosti se skončením pracovního poměru za účelem pobídky k dobrovolnému odchodu ze zaměstnání pracovníků, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže, uvedené v čl. 16 odst. 1 písm. a) se použije daň ve výši rovnající se polovině daně, která se použije na zdanění odměny při skončení pracovního poměru a jiných příplatků a částek uvedených v čl. 16 odst. 1 písm. a).“

- 13 Poté, co nastaly skutečnosti v původním řízení, se článek 17 nařízení prezidenta republiky č. 917/86 v důsledku přijetí legislativního nařízení č. 344 ze dne 12. prosince 2003 (běžný doplněk ke GURI č. 291 ze dne 16. prosince 2003) stal článkem 19 téhož nařízení prezidenta republiky.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 14 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že P. Vergani podal u Commissione tributaria provinciale di Novara žalobu proti stanovisku, kterým mu daňová správa odmítla vrácení plateb daně z příjmů fyzických osob (imposta sul reddito delle persone fisiche, dále jen „IRPEF“), které odvedl.

- 15 Před předkládajícím soudem P. Vergani tvrdil, že použití daňové sazby pro účely IRPEF v souladu s daňovým režimem stanoveným v čl. 17 odst. 4a nařízení prezidenta republiky č. 917/86 má za následek neodůvodněné nerovné zacházení. Navrhl, aby byla věc předmětem žádosti o předběžnou otázku zaslané Soudnímu dvoru.
- 16 Předkládající soud uvádí, že věc v původním řízení se netýká režimu sociálního zabezpečení týkajícího se starobních důchodů vzhledem k tomu, že P. Vergani nedospěl ke konci své profesní činnosti na základě věkové hranice nebo z důvodu příspěvkových plateb.
- 17 S ohledem na platná ustanovení Společenství podle uvedeného soudu neodůvodňuje žádný důvod nerovné zacházení stanovené v čl. 17 odst. 4a nařízení prezidenta republiky č. 917/86.
- 18 Z předkládacího rozhodnutí tedy vyplývá, že spor v původním řízení se týká zdanění odstupného při odchodu ze zaměstnání vyplaceného v souvislosti s dobrovolným skončením pracovního poměru pracovníkovi, který dosáhl věku alespoň 50 let, avšak který nedosáhl věku 55 let.
- 19 Za těchto podmínek se Commissione tributaria provinciale di Novara rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Porušuje, je v rozporu nebo v každém případě vytváří čl. 17 odst. 4a nařízení prezidenta republiky č. 917/86, kterým se přiznává za stejných podmínek pracovníkům, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže, zvýhodnění spočívající v tom, že pobídka k dobrovolnému odchodu do

důchodu a částky vyplacené v souvislosti se skončením pracovního poměru jsou zdaněny o polovinu (50 %) sníženou sazbou, podmínky nerovného zacházení pro muže a ženy zakázané článkem 141 [ES] [...] a směrnicí 76/207 [...]?”

K předběžné otázce

- 20 Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda mají být článek 141 ES a směrnice 76/207 vykládány tak, že brání takovému ustanovení, jako je dotčené ustanovení v původním řízení, kterým se přiznává za účelem pobídky k dobrovolnému odchodu do důchodu pracovníkům, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže, zvýhodnění spočívající ve zdanění částek vyplacených v souvislosti se skončením pracovního poměru o polovinu sníženou sazbou.

K příslušným oblastem působnosti článku 141 ES a směrnice 76/207

- 21 Úvodem je třeba prověřit, zda přiznání úlevy na dani stanovené v závislosti na věku pracovníka, která se týká zdanění odstupného při dobrovolném odchodu ze zaměstnání, jako je dotčená úleva na dani v původním řízení, spadá do oblasti působnosti článku 141 ES nebo směrnice 76/207.
- 22 Podle ustálené judikatury pojem „odměna“ uvedený v článku 141 ES zahrnuje veškeré odměny v hotovosti nebo v naturáliích, současné nebo budoucí, za předpokladu, že jsou zaměstnavatelem, byť nepřímou, vyplaceny zaměstnanci v souvislosti s jeho zaměstnáním (viz zejména rozsudky ze dne 17. května 1990, Barber, C-262/88, Recueil, s. I-1889, bod 12, a ze dne 9. února 1999, Seymour-Smith a Perez, C-167/97, Recueil, s. I-623, bod 23).

- 23 Dotčené zvýhodnění v původním řízení, a sice úleva na dani, není vypláceno zaměstnavatelem. Toto zvýhodnění tudíž nespadá do oblasti působnosti článku 141 ES.
- 24 Rozsudky Soudního dvora dovolávané P. Verganim ve prospěch opačného výkladu (rozsudky ze dne 9. února 1982, Garland, 12/81, Recueil, s. 359, bod 4; výše uvedený Barber, bod 10, a ze dne 27. června 1990, Kowalska, C-33/89, Recueil, s. I-2591, bod 7) nebrání tomuto posouzení vzhledem k tomu, že se týkají odměn vyplacených zaměstnavatelem zaměstnanci v souvislosti s jeho zaměstnáním.
- 25 Co se týče otázky, zda přiznání úlevy na dani stanovené v závislosti na věku pracovníka, která se týká zdanění odstupného při dobrovolném odchodu ze zaměstnání, jako je dotčená úleva na dani v původním řízení, spadá do oblasti působnosti směrnice 76/207, je namístě připomenout, že podle čl. 5 odst. 1 této směrnice uplatňování zásady rovného zacházení, pokud jde o pracovní podmínky, včetně podmínek upravujících propouštění, znamená, že mužům i ženám jsou zaručeny stejné podmínky bez diskriminace na základě pohlaví.
- 26 Ve světle čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice 76/207, na základě kterého musejí členské státy přijmout nezbytná opatření k zajištění toho, aby byly zrušeny všechny právní a správní předpisy, které odporují zásadě rovného zacházení, je třeba čl. 5 odst. 1 této směrnice chápat v tom smyslu, že se rovněž vztahuje na podmínky upravující propouštění stanovené uvedenými státy.
- 27 V rámci směrnice 76/207 je třeba výraz „propouštění“ chápat v širokém smyslu slova tak, že zahrnuje skončení pracovního poměru mezi zaměstnancem a jeho zaměstnavatelem, a to i v rámci režimu dobrovolného odchodu ze zaměstnání (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 16. února 1982, Burton, 19/81, Recueil, s. 555, bod 9).

- 28 Předkládající soud, odkazuje na čl. 17 odst. 4a nařízení prezidenta republiky č. 917/86, vysvětlil, že dotčené daňové zvýhodnění v původním řízení je přiznáno „za účelem pobídky k dobrovolnému odchodu ze zaměstnání pracovníků, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže“.
- 29 Z výše uvedeného vyplývá, že režim zdanění stanovený v závislosti na věku pracovníka, jako je dotčený režim v původním řízení, představuje podmínku upravující propouštění ve smyslu čl. 5 odst. 1 směrnice 76/207.

K existenci diskriminace

- 30 V souladu s čl. 5 odst. 1 směrnice 76/207 se na muže a ženy musejí vztahovat stejné podmínky upravující propouštění bez diskriminace na základě pohlaví.
- 31 Rozdíl v zacházení vyplývající ze zdanění o polovinu sníženou sazbou částek vyplacených v souvislosti se skončením pracovního poměru pracovníkům, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže, představuje nerovné zacházení na základě pohlaví pracovníků.
- 32 S ohledem na vyjádření předložená italskou vládou a Komisí Evropských společenství je třeba přezkoumat, zda tento rozdíl v zacházení spadá do výjimky stanovené v čl. 7 odst. 1 písm. a) směrnice 79/7, podle které se tato směrnice

nedotýká práva členských států vyloučit z oblasti její působnosti stanovení důchodového věku pro účely poskytování starobních důchodů a důsledků, které z toho mohou vyplývat pro jiné dávky.

- 33 Z ustálené judikatury vyplývá, že s ohledem na základní důležitost zásady rovného zacházení je třeba výjimku ze zákazu diskriminace na základě pohlaví stanovenou v čl. 7 odst. 1 písm. a) směrnice 79/7 vykládat striktně (viz zejména rozsudky ze dne 26. února 1986, Marshall, 152/84, Recueil, s. 723, bod 36, a ze dne 30. března 1993, Thomas a další, C-328/91, Recueil, s. I-1247, bod 8). Toto ustanovení lze použít pouze na stanovení důchodového věku pro účely poskytování starobních důchodů a na důsledky, které z toho vyplývají pro jiné dávky v oblasti sociálního zabezpečení (rozsudek ze dne 26. února 1986, Roberts, 151/84, Recueil, s. 703, bod 35; v tomto smyslu rovněž rozsudek ze dne 4. března 2004, Haackert, C-303/02, Recueil, s. I-2195, bod 30). Tato výjimka ze zákazu diskriminace na základě pohlaví není tudíž použitelná na úlevu na dani, jako na dotčenou úlevu na dani v původním řízení, která není dávkou sociálního zabezpečení.
- 34 Vzhledem k tomu, že jednak rozdíl v zacházení stanovený dotčeným ustanovením v původním řízení se přímo zakládá na pohlaví a jednak že směrnice 76/207 neobsahuje výjimku ze zásady rovného zacházení použitelnou v projednávaném případě, je namístě učinit závěr, že tento rozdíl v zacházení představuje přímou diskriminaci na základě pohlaví.
- 35 Z výše uvedeného vyplývá, že směrnice 76/207 musí být vykládána tak, že brání ustanovení, jako je dotčené ustanovení v původním řízení, kterým se přiznává za účelem pobídky k dobrovolnému odchodu ze zaměstnání pracovníkům, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže, zvýhodnění spočívající ve zdanění částek vyplacených v souvislosti se skončením pracovního poměru o polovinu sníženou sazbou.

K nákladům řízení

- 36 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky, musí být vykládána tak, že brání ustanovení, jako je dotčené ustanovení v původním řízení, kterým se přiznává za účelem pobídky k dobrovolnému odchodu ze zaměstnání pracovníkům, kteří dosáhli věku 50 let, jedná-li se o ženy, a 55 let, jedná-li se o muže, zvýhodnění spočívající ve zdanění částek vyplacených v souvislosti se skončením pracovního poměru o polovinu sníženou sazbou.

Podpisy.